

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
“NAXÇIVAN” UNİVERSİTETİ
FƏNN SİLLABUSU

Təsdiq edirəm: _____ **X.Əliyeva**

Tarix: 10 fevral 2022

Fənnin təsviri	Fənn (adı, krediti)	Hədis , 4 kredit
	Fakültə	Xarici Dillər
	İxtisas	Dinşünaslıq 050202
	Səviyyə (bakalavriat, magistratura)	Bakalavriat
	Kurs	II
	Semestr	Yaz, 2021-2022 – ci tədris ili
	Təlimçi	Xəlilov Sabir Hüseyn oğlu
	e-mail	hüsenoglusabir@gmail.com
	Telefon	070-226-20-22
	Dərs günləri və saatları	II gün, IV gün
Tədris dili	Azərbaycan dili	
Baza/ Seçmə	Seçmə	
Tələb olunan dərsliklər və dərs materialları	<ol style="list-style-type: none">1. Hədis traixi Dos.Dr. Hasan Cirit2. Hədis elmi Namiq Abuzərov3. Anahtarlarıyla Hadis Prof. Dr. Lütfi Çakan	
İstifadə ediləcək web səhifələr	Islamansiklopedisi.org	
Fənnin xülasəsi	Hədis elminin mahiyyəti, İslami elmlərin necə yarandığı, Əsas ana qaynaqlardan birinin hədis olduğunu, müasir hədis problemlərini, səhih və zəif hədisin ayırd edilməsini öyrədən bir elmdir.	
Fənnin məqsədləri	Tələbələrin Hədis elminin terminologiyası və təsnif üsulları haqqında dinşünaslıq ixtisasının tələbələrinə dəqiq məlumatların verilməsi.	
Öyrənmə nəticələri	Kursun sonunda tələbələr bilməlidir: <ol style="list-style-type: none">1. Hədis elminin islami elmlərlə əlaqəsini2. Hədis elminin terminologiyasını3. Hədisin islam dinində yerini4. Hədislərin təhlilini5. Təsnifat qaydalarını6. Müasir dövrdə hədis anlayışını	
Tədris metodları	Mühazirə	Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar verilir.
	Qrup müzakirəsi	Tələbələrə fərdi mövzuda təqdimatlar verilir və müzakirəsi aparılır.
	Təcrübi məşğələ	Yeni mövzu əyani vəsaitlərin (PPT və video fayllar) nümayişi ilə izah edilməlidir.
	Simulyasiya	Tələbələrə dərsə aid fərdi laborator işləri verilməli və simulyasiya proqramlarından istifadə edilərək nəticələr qeyd edilməlidir.
	Layihə	Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar verilir
	Digər	Dərsin tədris zamanı mühazirə və seminar məşğələlərinin keçirilməsi nəzərdə tutulur.
Qiymətləndirmə	Mövzunun mənimsənilməsi	Faiz nisbəti (%) və ya bal
	Balların maksimum miqdarı	100 bal
	1. Semestr ərzində toplanmış maksimum bal	50 bal (50%)
	- Dərsə davamiyyətə görə maksimum bal	10 bal (10%)
	- Tələbələrin sərbəst işinə görə maksimum bal	10 bal (10%)
- Seminar və laboratoriya dərslərinin nəticələrinə görə maksimum bal	30 bal (30%)	

		Qeyd: seminar dərslərində tələbənin jurnalda ən azı 3 (üç qiyməti olduğu halda, ona tədrisin bu növü üzrə ballar hesablanır. Əks təqdirdə tələbəyə bal hesablanmır.	
		2. İmtahan nəticələrinə görə maksimum bal	50 bal (50%)
		3. Fənnin mənimsənilməsi qaydası: semestr ərzində imtahan nəticəsinə görə toplanan balların cəmi 50-dən yuxarı olan tələbələr fənni mənimsəmiş hesab edilir. - 51 baldan aşağı – “qeyri kafi” – F - 51 – 60 - “qənaətbəxş” – E - 61 – 70 – “kafi” – D - 71 – 80 – “yaxşı” – C - 81 – 90 – “çox yaxşı” – B - 91 – 100 – “əla”	
		Cəmi:	100 bal (100%)
Qiymətləndirmə me todları	Tapşırıqlar: Sərbəst iş mövzuları verilir və semestr sonu yoxlanılıb qiymətləndirilir. 1. Hədis və sünnə 2. Hədis və islami elmlər 3. Hədis elminin dövrləri 4. Hədis elmində ilkin təsnif dönəmi 5. Kutubu sittə və müəllifləri 6. Kutubuərbəə və müəllifləri 7. Kutubu tisa və müəllifləri 8. Zahirî sələfi və batini şii anlayışları 9. İlk təsnifat növləri 10. Hədislərin yazıya alınma dövrünün təhlili 11. Hədislərin yayılmasına zəmin yaradan hadisələr 12. Müasir dövr hədis anlayışı 13. Müasir hədis problemləri Təqdimat: Slaydlarla hazırlanan mövzular təqdimat şəkilində sunulur və qiymətləndirilir. Kollokvium: Semestr ərzində 3 (üç) dəfə yazılı, şifahi və test şəkilində olur və qiymətləndirilir.		
	Davamiyyət: Fənn üzrə ayrılmış bütün saatların 25%-dən çoxunda iştirak etməyən tələbə imtahana buraxılmır. Buraxılmış imtahan və ya tapşırıqlar: Tələbə planlaşdırılan təqdimatda və ya imtahanda iştirak edə bilməyəcəyi təqdirdə əvvəlcədən məlumat verməlidir. Tam sinif iştirakı və təyin olunmuş ev tapşırığını yerinə yetirilməsi gərəkdir. Tədqiqat işlərində, hazırlanmış layihələrdə istifadə olunan mənbələrə istinad verilməlidir. Bununla birlikdə, tələbə tərəfindən təhlil edilmədən, yalnız istinad və sitatlardan ibarət olan hər hansı bir tədqiqat işi qəbul edilə bilməz. Testlər zamanı köçürmə, təyin edilmiş qaydalara tabe olunmadığı təqdirdə tələbə imtahan nəticəsinin ləğv olunmağı ehtimalı daxil olmaqla cəzalandırılacaqdır. Təqdimatların / layihə sənədlərinin mövzuları fənni tədris edən müəllim tərəfindən əvvəlcədən müəyyənləşdiriləcəkdir. Müəllim ilə əvvəlcədən razılaşdırıldığı təqdirdə digər tələbələrə əməkdaşlığa icazə verilə bilər.		
Qaydalar			
Tematik plan			
Həftə	Tarix	Mövzular	Dərslük / Tapşırıq / Ədəbiyyat
1	22.02.22	Allah-Qul münasibətlərində peyğəmbərin yeri Hz. Peyğəmbərin ilahi risalət vəzifəsi Allahın dini və dünyəvi mövzularda olan qanunlarını insanlığa çatdıraraq insanları haqqa yönəltməkdir.	Sünnə anlayışının təhlili Səh. 4-11

2	01.03.22	Hədis və İslami elmlər İslami elmlər hədis elmindən yaranmış daha sonra ayrılaraq müstəqil bir elm olmuşdur. Buna misal olaraq Fiqh, İslam tarixi, Kəlam, Əqid, Əhkam və s.	Rivayət və dirayət anlayışlarının izahı. Səh 12-21
3	15.03.22	Hədis elminin tarixçəsi (Hədislərin toplanmasına qədər) İslamın başlanğıcı ilə ortaya çıxmış hədis müəyyən mərhələlərdən keçərək günümüze qədər gəlmişdir. İlkin dövrlərdə əzbərlənərək şifahi nəql edilsə də peyğəmbərin vəfatından sonra yazıya alınmağa başlanmışdır.	Hədislərin ilk dövrlərdə yazıya alınmama səbəbləri. Səh 24-38
4	29.03.22	Hədis elminin tarixçəsi Lügətdə toplamaq cəm etmək mənasını verən tədvin termin olaraq isə dağınıq halda olan hədislərin bir araya gətirilməsinə deyilir.	Hədislərin tədvin səbəbləri Səh 39-49
5	05.04.22	Hədis elmində təsnif dönəmi (Camilərə qədər) İlk hədis əsərləri Səhifələr, Cüzlər, Kitablar, Qırx hədislər, Əmalilər, Siyər, Şəmail və Məğazilər olmuşdur.	Rical və əbvab anlayışlarının izahı Səh 49-64
6	12.04.22	Hədis elmində təsnif dönəmi (Hədis əsərlərinin qızıl dövrünə qədər) Hədis elmində dini qaydalarla bağlı bütün mövzuları səkkiz başlıq altında bir araya gətirən əsərlər toplusuna cami adı verilmişdir.	Mənaqib, Fitən və məlahimin təhlili. Səh 64-77
7	19.04.22	Hədis elmində təsnif dönəmi Bu əsrdə qələmə alınan hədis əsərləri arasında Kutubu sittə xüsusi bir əhəmiyyətə malikdir. Cami və sünən növündən olan bu altı təməl əsərin başında isə Səhih Əl Buxari durur.	Şiə və Sünni məzhəblərinin ana qaynaqları olan Kutubu ərbəə və Kutubi sittənin araşdırılması və təhlili Səh 77-105
8	26.04.22	Hədis ətrafında meydana gələn elm sahələri Klassik qaynaqlarda Ulumul hədis olaraq keçən bu elmlərmüstəqil bir elm sahəsi kimi yox daha çox hədis mövzuları olaraq bilinir. Bunlar aşağıdakılardır. Cərh, tədil, Hədis raviləri, İləlul hədis, Ğaribul hədis, Muxtəliful hədis, Vürud, Nəsx və Mənsux	Hədisin Vürud səbəblərinin araşdırılması və nəticədə meydana gələn elmlərin izahı Səh 105-116
9	10.05.22	Təsnif dövründən sonrakı hədis kitablar Hicri IV vəV əsrlərdə ilk dəfə ortaya çıxan mücəm, müstəxrəc və müstədrək kimi bəzi təsnif növləri və onlarla əlaqədar bəzi hədis kitabları diqqət çəkir. Mücəm qapalılıq, \müstədrək əksiyyənin çıxarılması, müstəxrəc isə çıxarmaq mənalarını verir.	Adı keçən təsnif növlərinin araşdırılması və bu təsniflərdə qələmə alınmış əsərlərin təhlili Səh 116- 146

10	17.05.22	Hədisin coğrafi mərkəzləri (Maddi təmizliyə qədər) Hicrətdən sonrakı hadisələrlə İslam dünyasında böyük dəyişikliklər güclənmələr başladı və bununla fəthlər artmağa başladı. Belə ki hədisin coğrafi mərkəzləri genişləndi.	Coğrafi mərkəzlərin islamaqədərki dövrünün təhlili. Səh 147-160
11	24.05.22	Hədis yolunda edilən səyahətlər və nəticələri Hicrətin I əsrinin sonlarına yaxın İslam coğrafiyası sərhədlərini şərqdə Çin səddi, qərbdə Afrika olacaq şəkildə genişləndirmişdi. Səhəbələrin elmiyyə və seyfyyə qrupları bu geniş coğrafiyaya yayılaraq islamın bütün gözəlliklərini yaymışdır.	Səyahətlərin nəticələri və yavaşlama səbəblərinin araşdırmaq və əldə olunan nəticələrin ilkin dövr islam dünyası ilə müqaisə etmək Səh 160-166
12	31.05.22	Darul hədislər Hədis elminin terminologiyasında hədis oxunan yer mənasına gələn darul hədisə müxtəlif dövrlərdə “darus sunnə”, “darus sünnəton nəbəviyyə” və s. kimi adlar da verilmişdir. əsasən bu məclislər əsri səadət dönməində Ərkam ibn əbu Ərkamın evində qurulurdu.	Darul hədislərin yaranmasındakı məqsədlər və ilk islam dünyasına müsbət yönümlü təsirlərinin təhlili. Səh 166-169
13	07.06.22	Hədisin İslam tədqiqatında yeri Hədislərin bugünkü islama müsbət olaraq ağılagəlməz dərəcədə təsirləri olmuşdur. Və bunun nəticəsidir ki bugün İlahiyyətçilərin əsas müraciət etdiyi qaynaqlardan ən genişsi hədislərdir.	Tədris olunan mövzuların ümumi təhlili. Səh 4-169
14	14.06.22	Müasir dövrümüzdə hədis anlayışı Müasir dövrdə istifadə olunan hədis ədəbiyyatları texnologiyanın inkişafı ilə insanlar üçün daha əlçatan olmuşdur. Belə ki hər hansı bir şəxs istədiyi hədis ədəbiyyatını bir neçə saniyə ərzində elektron olaraq əldə edə bilər.	Fihrist və CD əsərlərin elektron vəsait şəklində araşdırılması.
15	21.06.22	Hədis (əzbərləmə)	Hədislərin orjinallığı qorunmaq şərti ilə ərəbcə əzbərlənərək təfsir edilməsi. Səh 169-215

№	Məşğələlərin adı	Saat müəhazirə	Tarix	Qeyd
	Allah-Qul münasibətlərində peyğəmbərin yeri	2	17.02.22	
	Hədis və İslami elmlər	2	24.03.22	
3	Hədis elminin tarixçəsi (Hədislərin toplanmasına qədər)	2	03.03.22	
4	Hədis elminin tarixçəsi	2	10.03.22	
5	Hədis elmində təsnif dönəmi (Camilərə qədər)	2	17.03.22	
6	Hədis elmində təsnif dönəmi (Hədis əsərlərinin qızıl dövrünə qədər)	2	24.03.22	
7	Hədis elmində təsnif dönəmi (Kutubu Ərbəə və Müəlliflərinə qədər)	2	31.03.22	
8	Hədis elmində təsnif dönəmi	2	07.04.22	
9	Təsnif dövründən sonrakı hədis kitablar	2	14.04.22	
10	Hədisin coğrafi mərkəzləri, hədis yolunda edilən səyahətlər və darul-hədislər (Maddi təmizliyə qədər)	2	21.04.22	
11	Hədisin coğrafi mərkəzləri, hədis yolunda edilən səyahətlər və darul-hədislər (Salam, sevgi, qardaşlıq və dostluğa qədər)	2	28.04.22	
12	Hədisin coğrafi mərkəzləri, hədis yolunda edilən səyahətlər və darul-hədislər (Ölümdən sonra və yenidən dirilişə qədər)	2	05.05.22	
13	Hədisin coğrafi mərkəzləri, hədis yolunda edilən səyahətlər və darul-hədislər	2	12.05.22	
14	Hədisin İslam tədqiqatında yeri	2	19.05.22	
15	Müasir dövrümüzdə hədis anlayışı	2	26.05.22	
Fənn müəllimi:		S.H.Xəlilov		